

H4 gs Thema 2 De Nederlanden van Karel V tot en met de Republiek. (1515-1648)

In dit thema gaan jullie kijken naar de ontwikkeling van de Nederlanden van Karel de V (1515) via de Opstand tot en met de vorming van de onafhankelijke Republiek in 1648.

Thema 2 bestaat uit twee delen, namelijk een dagboek en een Roadmap.

A. Dagboek van de familie Buijs

Het is zaterdagmiddag 19 maart 2022 en tijdens het shoppen rond het Scheffersplein begint het vreselijk te regenen. Gelukkig heeft je tante pas geleden een mooi (historisch) pand gekocht in de Wijnstraat (juist om de hoek van het Scheffersplein). Gelukkig is ze thuis en na het drinken van een kopje thee laat ze je zien, wat ze die ochtend op zolder heeft gevonden: een dagboek van Johannes Theodores Buys, een koopman uit de 17^e eeuw. Het enthousiasme van je tante kan je in eerste instantie niet begrijpen, wat moet je nu met zo'n oud boek? Maar tot je verbazing is het geen suf boek van zomaar een oude familie. De geschiedenis van de familie Buijs blijkt allesbehalve saai. Het gaat over oorlog en liefde, handel en piraterij en natuurlijk over macht. Het is wel lastig, dat de familienaam regelmatig anders wordt geschreven: Buijs, Buys en Buis!

De familie Bouijs, uit het hertogdom Luxemburg, is door huwelijk verbonden met de hertogen van Bourgondië. Onze koene ridder Alois La Bouijs is getrouwd met Hedwig van Bourscheid, de dochter van Bernard I de heer van Bourscheid en zij is weer een nichtje van de hertog van Bourgondië. Door dit huwelijk maakt Alois carrière in het leger van hertog Karel de Stoute van Bourgondië, die de ambitie had om een groot rijk te stichten en op het punt stond om Lotharingen te veroveren, maar in de slag van Nancy (1477) sneuvelde niet alleen hertog Karel de Stoute, maar ook onze koene ridder Alois La Bouijs. Hij liet twee kinderen na, een dochter Margaretha (1475) en een zoon Tristan (1476). De naam La Bouijs wordt stapje bij stapje veranderd in Buijs.

Het verhaal begint in Antwerpen in jaar 1515. Tristan inmiddels een man van 39 jaar getrouwd en een rijk man. In Antwerpen heeft hij zich opgewerkt tot voorzitter van het gilde van smeden. Als gildemeester kreeg hij voldoende aanzien om in het bestuur van de stad te worden opgenomen, zo wordt hij schepen van Antwerpen. Op 5 januari 1515 is hij als één van de vijf afgevaardigden van de stad Antwerpen aanwezig in de Staten-Generaal in Brussel bij het uitroepen van Karel V tot heer der Nederlanden. Karel, een hooggestemde jongen van nog net geen vijftien, plechtig aantredend als heer van de Nederlanden: het eerste partje van een erfenis die ongekend groot zou zijn. Boordevol hoop was hij toen nog en nog vol idealen. Dit is Karel: een wat sloom jongetje, dat soms ineens behoorlijk driftig kon zijn. Zijn vader was dood, plotseling overleden in 1506. Zijn moeder Johanna was daarna waanzinnig geworden en opgesloten door haar schoonvader. Ze kwam nooit meer vrij. Het klinkt als het begin van een slechte thriller, totdat je de bijbehorende namen invult. Karels vader was Filips de Schone, heer van de Nederlanden. Zijn moeder was de dochter van de Spaanse koning Ferdinand. En haar schoonvader, dat was Maximiliaan I van Oostenrijk, Rooms-Duits koning en keizer.¹²

¹ <https://www.historischnieuwsblad.nl/nl/artikel/44240/hoe-keizer-karel-v-werd-klaargestoomd-voor-de-troon.html>

² <https://www.dailymotion.com/video/x3rpz14> Karel V de meester van de wereld

Tristan leeft in het rijk van Karel V, die in 1516 koning van Spanje (en koloniën) en in 1519 keizer van het Duitse rijk (het Heilige Roomse Rijk) was geworden en die droomde van een gecentraliseerd katholiek rijk. Karel V ging enthousiast te werk, maar de werkelijkheid was weerbarstiger. In Duitsland kreeg hij te maken met Maarten Luther in het westen lag koning Frans I van Frankrijk dwars die weigerde om zich te laten omsingelen door het rijk van Karel. In het oosten was het sultan Süleyman I van het Osmaanse rijk.³ Met zijn expansiedrang en onchristelijke geloofsovertuiging vormde het Süleyman een constante dreiging. In de jaren veertig veroverde Süleyman I zelfs grote delen van Hongarije. Karel V werd al met al een oorlogskeizer. En een oorlogskeizer heeft geld nodig – veel geld. Het goud en zilver uit de Zuid-Amerikaanse koloniën hielpen, maar niet genoeg. Zijn onderdanen kregen de ene oorlogsbelasting na de andere opgelegd, en nog was het niet voldoende. Aan het eind van zijn regeerperiode was Karel nagenoeg bankroet.⁴

Vertel het familieverhaal verder tot 1648 en denk dan aan de volgende punten:

- De regeerperiode van Karel tot 1555 met o.a.:
 - Centralisatiepolitiek van Karel V
 - Conflicten met het geloof
 - Sociaaleconomisch
 - Oorlogen

- Filips II wordt de heer der Nederlanden
 - Centralisatiepolitiek van Filips II
 - Politiek, religieuze, economische problemen in de Nederlanden
 - Beeldenstorm
 - De Opstand zie de jaartallen vanaf 1568 t/m 1581
 - Financiële problemen Filips II: zie 1576
 - Afzweren van Filips II door Noordelijk gewesten
 - Dood Willem van Oranje
 - Val Antwerpen en trek van veel Vlamingen naar de Holland en Zeeland
 - Het besluit om als Republiek der 7 Verenigde Nederlanden verder te gaan
 - VOC, Aandelen, Beurs, Wisselbank, Wereldhandel/Wereldeconomie
 - Twaalfjarig Bestand
 - Officieel een onafhankelijk land.

Na de val van Antwerpen vluchten de kleinkinderen uit Antwerpen naar de Noordelijke Nederlanden en komen terecht in Dordrecht, Rotterdam en Leiden. De oudste van hen vestigt zich als wapensmid en handelaar in Dordrecht en zal voorzitter van het gilde van smeden worden en later ook van kooplieden van Dordrecht. Als gildemeester kreeg hij voldoende aanzien om in het bestuur van de stad te worden opgenomen, zo wordt hij schepen van Dordrecht en behoort hij tot de kooplieden-regenten, die het bestuur van de steden overheersten. Na verloop van tijd wordt zijn zoon afgevaardigde van de Staten van Holland in de Staten-Generaal. In Dordrecht raakt hij goed bevriend met de Jacob de Witt, vader van Johan de Witt de latere raadpensionaris van Holland.

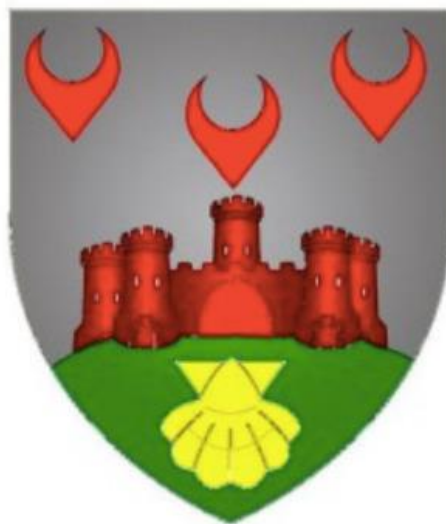
³ <https://www.dailymotion.com/video/xtrfs6g> = deel 1; <https://www.dailymotion.com/video/xtfuac> = deel 2

⁴ <https://www.historischnieuwsblad.nl/nl/artikel/44240/hoe-keizer-karel-v-werd-klaargestoomd-voor-de-troon.html>

- Uit het lesboek:
 - KA De splitsing van de kerk in West-Europa (§5.3) (zie opdracht Franciscus en Luther)
 - KA Het ontstaan van de Nederlandse staat (§5.4)
 - KA De ontwikkeling van handelskapitalisme en wereldeconomie (§6.1)
 - KA De bijzondere plaats en de bloei van de (Nederlandse) Republiek (§6.2)
- Lesboekje HC de Republiek havo.pdf
- Themakatern Rechtstaat en democratie
- <https://prezi.com/ne87px1ucgpp/1648/>
- <http://www.spelvandegoudeneeuw.nl>

Video's

- <https://www.dailymotion.com/video/x1ap517> Hertogdom Bourgondië intro
 - <https://www.dailymotion.com/video/xue1rb> Karel de Stoute 1477
 - <https://www.dailymotion.com/video/xue1th> Van Maria tot Karel V
 - <https://www.dailymotion.com/video/x3rpz14> Karel V de meester van de wereld
 - <https://www.dailymotion.com/video/xtfs6q> Süleyman de Grote deel 1
 - <https://www.dailymotion.com/video/xtfuac> Süleyman de Grote deel 2
 - <https://schooltv.nl/video/histoclips-de-opstand-in-de-nederlanden/>
- Schrijf het verhaal van de familie Buijs/Buys.
 - Zorg in ieder geval dat het familieverhaal de grote lijnen van het lesboek volgt van ± 1515 tot 1648.
 - Doe dit in een originele stijl.
 - Dit is een soloproject of in tweetallen?
 - ±4 pagina's A4 in correct Nederlands en zonder plagiaat
 - Met voetnoten.
 - Deadline 12 mei 2022
 - **Familiewapen van de familie Buijs**

B. Maak een Roadmap van de ontwikkeling van Nederland van Karel V tot 1648

Jullie gaan de centrale vraag ***Hoe het conflict in de Nederlanden resulteerde in de stichting van een Nederlandse staat*** beantwoorden door het schrijven van een dagboek en het tekenen van een roadmap

De Roadmap is in feite een tijdlijn van thema 2

Stap 1: Introductie metafoor

Stel je voor dat je op een zeilschip vaart. Welke factoren zorgen ervoor dat het schip vaart of stilligt? Welke factoren zorgen ervoor dat je van koers verandert? Mogelijke antwoorden: wind, anker, schipbreuk, storm, mouterij, scheurbuik, roer, de wind draait, piraten enz.

Stap 2: Introductie hoofdvraag

Zie de vorming van Nederland als een reis die je met een zeilschip maakt. Je begint bij Karel V Filips II en eindigt in 1648. Welke factoren zorgen ervoor dat het schip sneller gaat varen? Welke factoren zorgen ervoor dat het schip langzaam gaat varen, dan wel van koers verandert of schipbreuk lijdt.

Stap 3: Het maken van een tabel

Maak een tabel of mindmap waarin je de belangrijkste factoren opschrijft die volgens jou hebben geleid tot de vorming/ stichting van de Nederlandse staat. Schrijf bij elke factor waarom je dat vindt. Dit mogen ook gebeurtenissen zijn, maar ook lange termijnontwikkelingen. Gebruik de belangrijkste factoren voor jouw Roadmap.

Maak dan hiernaast een tabel of mindmap met de belangrijkste factoren die volgens jou hebben geleid tot vertraging van het proces/ tegenslag voor de vorming van de stichting van een Nederlandse staat. Geef voor elke factor een argument.

Stap 4: Het maken van de Roadmap

Je hebt nu een overzicht gemaakt van de belangrijkste factoren die er volgens jou toe geleid hebben tot de stichting van de Nederlandse staat en je hebt een overzicht gemaakt van de factoren die voor de nodige vertraging/ tegenslag hebben gezorgd. Je gaat nu een Roadmap tekenen:

- Teken op een A4-vel (of A3-vel) een rivier. De rivier staat symbool voor een tijdbalk.
- Teken de factoren die je hebt opgenomen in je tabel of mindmap. Dat wil zeggen: je moet de factoren visualiseren.
- Tot slot teken je bij de verschillende factoren het schip dat sneller of langzamer over de rivier gaat varen door de gebeurtenis.

- Vergelijk je tekening met een andere leerling. Behandel bijvoorbeeld enkele van de volgende vragen:
 - Welke gebeurtenissen en lange termijnontwikkelingen heb jij gekozen?
 - Hoe heb je ze verbeeld in je Roadmap?
 - Waar zitten de overeenkomsten en de verschillen?
 - Op welk terrein vindt de verandering plaats? Bijvoorbeeld politiek, economisch/ sociaal of religieus (cultuur)
 - Wat was de schaal van de verandering?
 - Hoeveel mensen/ landen waren erbij betrokken?
 - Wat was de intensiteit van de verandering?
 - Hoe diep werd het leven van de mensen erdoor beïnvloed?

- Bij de algemene nabespreking kunnen we denken aan de volgende vragen:
 - A.** Wat hebben we geleerd?
 - B.** Hoe hebben we het gedaan?
 - Welke keuzes heb je gemaakt?
 - Welke problemen kwam je tegen?
 - C.** Waarom hebben we het gedaan?

Even samenvatten:

- Stel je voor dat de Republiek een zeilschip is;
- Het zeilschip gaat sneller of langzamer, een metafoor voor succesfactoren of tegenslag;
- Je formuleert minimaal 5 succesfactoren en minimaal 5 tegenslagen;
- Je tekent op een A4-papier (of A3-papier) een rivier;
- Het zeilschip gaat dan weer sneller, dan weer langzamer, raakt uit de koers of wordt weer op koers gebracht;
- Het zeilschip vertrekt in 1515 en komt aan in 1648.

Roadmap @ Dank aan Rachel Forster & Bjorn Wansink

Veel plezier OTTJ / OUDR